केंद्र शासनाच्या "निवासी शाळा"योजनेनुसार सन २०००-२००१ या वर्षापासून निवासी शाळा सुरु करण्यास मंजूरी देण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
आदिवासी विकास विभाग,
शासन निर्णय क्रमांक शाआशा-१०००/प्र.क्र.४८/का.१३
मंत्रालय विस्तार, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक : ११ सप्टेंबर, २०००

वाचा :- (१) संचालक, भारत सरकार, जनजाती कल्याण मंत्रालय, नवी दिल्ली, यांचे पत्र क्र.१४०२०/१/९७/टीडीडी, दिनांक ०६ मार्च, १९९८
(२) शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग, क्रमांक :बीयूडी-१०००/प्र.क्र.४५/का.७, दिनांक १८ ऑगस्ट, २०००

प्रस्तावना :- अनुसुचित जमातीच्या विद्यार्थ्यांना दर्जेदार शिक्षण मिळावे या हेतुने नवव्या पंचवार्षिक योजनेत भारतीय संविधानाच्या कलम २७५ (१) अन्वये वितरीत होणा-या निधीतून आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी राज्यस्तरावर निवासी शाळा स्थापन करण्याचा केंद्र शासनाने निर्णय घेतला. या निर्णयानुसार राज्यातील अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येच्या प्रमाणात राज्य शासनास केंद्र शासनाने ९ निवासी शाळा अनुज्ञेय ठरविलेल्या आहेत. या निवासी शाळा सामान्यत: आदिवासी उपयोजना क्षेत्रात सुरु करावयाच्या आहेत. त्यापैकी पहिल्या टप्प्यात सदर योजनेनुसार राज्यात आदिवासी विद्यार्थ्यांसाठी ४ निवासी शाळा सुरु करण्याची अनुमती आहे. त्यानुसार सन २०००-२००१ या शैक्षणिक वर्षी राज्यात ४ निवासी शाळा सुरु करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती.

शासन निर्णय :- केंद्र शासनाच्या **"निवासी शाळा"** योजनेनुसार पहिल्या टप्प्यात सन २०००-२००१ या शैक्षणिक वर्षी अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे, नाशिक, अमरावती व नागपूर यांच्या प्रादेशिक कार्यक्षेत्रात प्रत्येकी १ या प्रमाणे ४ निवासी शाळा खालील ठिकाणी सुरु करण्यास शासन मंजूरी देत आहे --

निवासी शाळेचे ठिकाण

१) कांबळगाव, ता.पालघर, जि. ठाणे
२) मुंढेगाव, ता.इगतपुरी, जि. नाशिक
३) चिखलदरा,जि. अमरावती
४) खैरी, ता.रामटेक, जि.नागपूर

२. या निवासी शाळा इंग्रजी माध्यमाच्या असतील. या शाळांमध्ये शिक्षण पूर्णपणे मोफत राहील. विद्यार्थ्यांना शिक्षणाबरोबरच निवास, अंथरुण-पांघरुण,भोजन, गणवेश, पाठयपुस्तके, वहया, शैक्षणिक साहित्य इत्यादि सुविधासुध्दा मोफत राहतील. या शाळांचा खर्च केंद्र शासनाकडून भारतीय संविधानाच्या कलम २७५(१) अन्वये प्राप्त झालेल्या निधीतून भागविण्यात येईल. इयत्ता ४ थी मध्ये शिकणा-या हुशार आदिवासी विद्यार्थ्यांची प्रवेशपूर्व स्पर्धापरिक्षा घेण्यात यावी. त्यामधून उच्च गुणानुक्रमानुसार प्रत्येक निवासी शाळेत ५० विद्यार्थ्यांना इ. ५ वी च्या वर्गात प्रवेश देण्यात यावा. प्रवेश देताना आदिम जमातीच्या विद्यार्थ्यांना प्राधान्य देण्यात यावे. यामध्ये

मुले व मुलींची संख्या शक्यतोवर समान असावी. या व्यतिरिक्त या निवासी शाळांमधील शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-यांच्या मुलांनासुध्दा बहिस्थ: विद्यार्थी म्हणून प्रवेश देण्यात यावा. तथापि, एकूण कर्मचा-याच्या मुलांची एकूण संख्या १० पर्यंतच मर्यादित राहील. या बहिस्थ: विद्यार्थ्यांना शासनामार्फत मोफत दिल्या जाणा-या कोणत्याही सुविधा अनुज्ञेय राहणार नाहीत. इयत्ता ५ वी चा वर्ग उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना पुढील शैक्षणिक वर्षी इयत्ता ६ वी मध्ये प्रवेश दिल्यानंतर त्या वर्गाची प्रवेश क्षमता ५० एवढी पूर्ण होत नसेल तर ती पूर्ण करण्यासाठी शासकीय/अनुदानित आश्रमशाळांमधील इयत्ता ५ वी तील हुशार आदिवासी विद्यार्थ्यांची स्पर्धा परिक्षा घेऊन उच्च गुणानुक्रमानुसार आवश्यक तेवढ्याच विद्यार्थ्यांना प्रवेश देण्यात यावा. या शाळा पूर्णपणे निवासी असल्याने शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचाऱ्यांना आवश्यकतेनुसार निवासस्थाने असतील.

३. या निवासी शाळांमध्ये पदव्युत्तर, पदवीधर व इतर प्रशिक्षित शिक्षक असतील. उच्च प्रतिभाशाली उमेदवार या शाळांमध्ये शिकविण्यास आकृष्ट व्हावेत म्हणून शाळेचे प्राचार्य व शिक्षकवर्ग यांना शासनाच्या अन्य शाळांतील शिक्षकांपेक्षा उच्च वेतनश्रेणी राहील. विद्यार्थी अष्टपैलू व्हावेत म्हणून शिक्षणाव्यतिरिक्त खेळ, सांस्कृतिक कार्यक्रम, व्यवसाय प्रशिक्षण आणि इतर विशेष पाठयेतर कार्यक्रम (एक्स्ट्रा करिक्युलर ॲक्टिव्हिटीज्) यांना पुरेसा वेळ मिळेल अशाप्रकारे या शाळांचे वेळापत्रक असावे.

४. सदर निवासी शाळा इयत्ता ५ वी पासून सुरु करण्यात याव्यात. प्रत्येक निवासी शाळेत इयत्ता ५ वी ते १२ वी पर्यंत वर्ग असतील. प्रत्येक निवासी शाळेत इयत्ता ५ वी ते १२ वी पर्यंतचे वर्ग सुरू करण्यासाठी शिक्षक व शिक्षकेतर कर्मचा-याची ४५ प्रमाणे ४ शाळांसाठी एकूण १८० पदे निर्माण करण्यास शासन मंजूरी देत आहे. सदर पदांचा तपशिल परिशिष्ट-अ येथे दर्शविण्यात आला आहे. सन २०००-२००१ या शैक्षणिक वर्षी प्रत्येक शाळेत इयत्ता ५ वी साठी प्रत्येकी १४ प्रमाणे ४ शाळांसाठी एकूण ५६ शिक्षक व शिक्षकेतर पदे निर्माण करण्यास शासन मंजूरी देत आहे. सदर पदांचा तपशिल परिशिष्ट-ब येथे दर्शविण्यात आला आहे. ही सर्व पूर्णवेळ पदे दिनांक २८.०२.२००१ पर्यंतच्या कालावधीसाठी चालू ठेवण्यास शासन मंजूरी देत आहे.

५. वरील परिच्छेदात नमूद केलेल्या व या शासन निर्णयासोबत जोडलेल्या परिशिष्ट-अ आणि ब मधील प्राचार्य, उप प्राचार्य, पदव्युत्तर/पदवीधर/प्रशिक्षित शिक्षक, गृहप्रमुख, क्रिडा/चित्रकला शिक्षक, स्त्री अधिक्षिका, वरिष्ठ/कनिष्ठ लिपिक, प्रयोगशाळा सहाय्यक व स्टाफ नर्स ही पदे विहीत कार्यपध्दतीनुसार भरण्यात यावी. उर्वरित पंप ऑपरेटर-नि-वायरमन, स्वयंपाकी, मदतनीस, कामाठी, शिपाई व चौकीदार ही पदे शासनाकडे अतिरिक्त संवर्गात (सरप्लस केडर) उपलब्ध असलेल्या कर्मचा-यांमधून किंवा अनुकंपातत्वावरअथवा शासकीय आश्रमशाळेतअतिरिक्त ठरणा-या कर्मचा-यांमधून (विहीत कार्यपध्दतीनुसार) भरण्यात यावी.

६. सदर पदे धारण करणारे कर्मचारी त्यांना वेळोवेळी देय असलेले वेतन, महागाई भत्ता व इतर अनुज्ञेय भत्ते मिळण्यास पात्र ठरतील. **निवासी शाळा संस्थेचे सदस्य-सचिव तथा आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी** सदर पदे वर नमूद केल्याप्रमाणे विहीत कार्यपध्दतीनुसार भरण्याबाबत तात्काळ कार्यवाही करावी.

७. या निवासी शाळा सुरु करणे, त्यांचे परिरक्षण व व्यवस्थापन करणे यासाठी **निवासी शाळा संस्था** स्थापन करुन तिची धर्मदाय आयुक्तांकडे नोंदणी करण्यात यावी. सदर **निवासी शाळा संस्थेचे** अध्यक्ष आदिवासी विकास विभागाचे प्रधान सचिव/सचिव हे राहतील. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक हे सदस्य-सचिव राहतील. याशिवाय वित्त विभाग व सार्वजनिक बांधकाम विभाग यांचे सचिव, शिक्षण संचालक, पुणे, आदिवासी विकास विभागाच्या क्षेत्रीय पातळीवरील दोन अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, केंद्र शासनाचे नामनिर्देशित अधिकारी, राज्यातील दोन शिक्षणतज्ञ, एनसीइआरटी या संस्थेचे १ प्रतिनिधी व निवासी शाळेच्या प्राचार्यांपैकी एक प्राचार्य यांचा सदस्य म्हणून समावेश राहील. त्यानुसार **निवासी शाळा संस्थेची रचना** खालीलप्रमाणे राहील :--

अ.क्र.	सदस्य	पदनाम
१	२	३
१	सचिव, आदिवासी विकास विभाग,	अध्यक्ष
२	आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक	सदस्य सचिव.
३	सचिव, वित्त विभाग अथवा त्यांनी नामनिर्देशित केलेला उपसचिव यांच्या दर्जापेक्षा कमी नसलेला अधिकारी	सदस्य
४	सचिव, सार्वजनिक बांधकाम विभाग अथवा त्यांनी नामनिर्देशित केलेला अधिकारी	सदस्य
५	शिक्षण संचालक, शिक्षण संचालनालय, पुणे	सदस्य
६	संस्थेच्या अध्यक्षांनी नामनिर्देशित केलेले अपर आयुक्त, आदिवासी विकास,	सदस्य
७	संस्थेच्या अध्यक्षांनी नामनिर्देशित केलेले अपर आयुक्त, आदिवासी विकास,	सदस्य
८	केंद्र शासनाच्या जनजातीय कार्य मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली यांनी नामनिर्देशित केलेला अधिकारी	सदस्य
९	एन.सी.इ.आर.टी. या संस्थेचा प्रतिनिधी	सदस्य
१०	अध्यक्षांनी नामनिर्देशित केलेला महाराष्ट्र राज्यातील शिक्षणतज्ञ.	सदस्य
११	अध्यक्षांनी नामनिर्देशित केलेला महाराष्ट्र राज्यातील शिक्षणतज्ञ	सदस्य
१२	निवासी शाळेचे एक प्राचार्य	सदस्य

वरील संस्थेने **व्यवस्थापकीय समिती**ची स्थापना करावी. सदर समिती निवासी शाळेच्या व्यवस्थापनेसाठी संस्थेच्या बायलॉजमधील शक्तींचा वापर करील. वित्तीय व्यवस्थापन, शाळांचे ठिकाण, विद्यार्थ्यांची निवड आणि या शाळांचे कार्य सुरळित चालण्यासाठी धोरण आणि कार्यक्रम या सर्वांचे कार्यक्षम नियोजन करणे यासाठी निवासी शाळा संस्था जबाबदार राहील. वरील संस्थेचे अध्यक्ष व सदस्य हे या निवासी शाळा संस्थेच्या बायलॉज व मेमोरंडम ऑफ असोशिएशन मधील नियमांचे काटेकोरपणे पालन करतील. वरील संस्था बायलॉजमध्ये योग्य ती तरतूद करुन विविध व्यक्ती, उद्योग, संस्था, व्यावसायिक आणि शासन इत्यादिंकडून देणग्या किंवा अनुदान स्वीकारण्यास पात्र राहील.

८. सन २०००-२००१ ते २००७-२००८ या कालावधीत इयत्ता ५ वी ते १२ वी च्या वर्गासाठी निर्माण करावायाच्या पदांचे वार्षिक वेतन आणि वेतनेतर तसेच विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येणा-या सुविधांवरील आवर्ती व अनावर्ती मिळून एकूण अपेक्षित खर्च (रु. २,४७,८१,६००/-) विधानमंडळाच्या नजरेस आणून सन २०००-२००१ या वर्षी इयत्ता ५ वी चा वर्ग सुरु करण्यासाठी निर्माण करण्यात आलेल्या पदांच्या वेतनावरील तसेच विद्यार्थ्यांना पुरविण्यात येणा-या सुविधांवरील खर्च भागविण्यासाठी रु. ३७,०४,०००/- ची पुरवणी मागणी जुलै, २००० मध्ये झालेल्या विधानमंडळाच्या पावसाळी अधिवेशनात सादर करण्यात आली होती. विधानमंडळाने महाराष्ट्र (व्दितीय पुरवणी) विनियोजन अधिनियम, २००० (सन २००० चा अधिनियम क्रमांक - ३६ बाब क्रमांक - १६१) अन्वये पुरवणी मागणी मंजूर केलेली आहे. त्यानुसार शासन निर्णय, आदिवासी विकास विभाग क्रमांक : बीयुडी-१०००/ प्र.क्र.४५/का.७, दिनांक १८ ऑगस्ट,२००० अन्वये रु. ३७,०४,०००/- ची (रुपये सदतीस लक्ष चार हजार फक्त) अर्थसंकल्पिय तरतूद नियंत्रक अधिकारी म्हणून आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांच्या

अधिनस्त ठेवण्यात आली आहे. सदर तरतूद त्यांना सन २०००-२००१ या वर्षी निवासी शाळा सुरु करण्यासाठी खर्च करण्यास मंजूरी देण्यात येत आहे.

९. वरील योजनेवरील खर्च "मागणी क्रमांक-टि-५, २२२५,अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती व इतर मागासवर्गीयाचें कल्याण-पंचवार्षिक योजनांतर्गत योजना-जनजाती क्षेत्र उपयोजना-०२- अनुसूचित जमातीचे कल्याण-२७७-शिक्षण-(४)-आश्रमशाळा समूह (डी) भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५(१) अन्वये केंद्रीय सहाय्य (२२२५ २५८७) " या लेखाशिर्षाखाली खर्ची टाकण्यात यावा.

१०. आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक यांनी यापुढे दरवर्षी वरील निवासी शाळांच्या नैसर्गिक वर्गवाढीस मान्यता द्यावी. त्यानुसार अर्थसंकल्पात **अ, ब, क** विवरणपत्राद्वारे **भारतीय संविधानाच्या अनुच्छेद २७५ (१) खाली** थेट तरतूद करण्याची कार्यवाही करावी.

११. सदर शासन निर्णय वित्त विभागाच्या अनौपचारिक संदर्भ क्रमांक प्र.क्र.५३३/२०००/व्यय-११, दिनांक २०.६.२००० अन्वये निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने,

(वि. रा. बचेरे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,
आयुक्त, आदिवासी विकास, नाशिक, (५ प्रती)
अपर आयुक्त, आदिवासी विकास, ठाणे/नाशिक/अमरावती/नागपूर.(प्रत्येकी २)
महालेखापाल (लेखापरिक्षा) महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
महालेखापाल (लेखा), महाराष्ट्र-१/२, मुंबई/नागपूर.
सर्व प्रकल्प अधिकारी, एकात्किम आदिवासी विकास प्रकल्प.
शिक्षण संचालक, महाराष्ट्र राज्य, पुणे.
संचालक, आदिवासी संशोधन व प्रशिक्षण संस्था, पुणे.
जिल्हाधिकारी, ठाणे/नाशिक/अमरावती/नागपूर.
शिक्षणाधिकारी (प्राथमिक व माध्यमिक) जिल्हापरिषद, ठाणे/नाशिक/अमरावती/नागपूर.
सर्व विभागीय शिक्षण उपसंचालक,
जिल्हा कोषागार अधिकारी, ठाणे/नाशिक/अमरावती/नागपूर.
तालुका कोषागार अधिकारी, पालघर, जि. ठाणे.
तालुका कोषागार अधिकारी, इगतपुरी, जि. नाशिक.
तालुका कोषागार अधिकारी, रामटेक, जि. नागपूर.
शालेय शिक्षण विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
वित्त विभाग (व्यय-११/अर्थसं-१७), मंत्रालय, मुंबई-३२.
सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.
सचिव, भारत सरकार, जनजाती कार्य मंत्रालय, शास्त्री भवन, नवी दिल्ली.
संचालक, भारत सरकार, जनजाती कार्य मंत्रालय, शास्त्री भवन, नवी दिल्ली.
कार्यासन १५, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई, यांना--
(सेवाप्रवेश नियमांना मंजूरी देण्याची कार्यवाही करण्यासंदर्भात)
कार्यासन १९, आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना --
(संबंधित पदे चालू ठेवण्यासंदर्भात)
आदिवासी विकास विभागातील सर्व कार्यासने.
निवड नस्ती (का-१३), आदिवासी विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई-३२.

परिशिष्ट-अ

राज्यात आदिवासी क्षेत्रात सन २०००-२००१ ते सन २००७-२००८ या कालावधीत सुरु करावयाच्या एका निवासी शाळेसाठी इयत्तानिहाय लागणारा कर्मचारी वर्ग

अ. क्र.	पदनाम	वेतनश्रेणी (रु.)	इयत्ता								एकूण
			५वी	६वी	७वी	८वी	९वी	१०वी	११वी	१२वी	
१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२
१	प्राचार्य (वर्ग-अ)	१००००-३२५-१५२००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
२	उपप्राचार्य (वर्ग-ब)	८०००-२७५-१३५००	--	--	--	१	--	--	--	--	१
३	प्रशिक्षीत पदव्युत्तर पदविधर शिक्षक	८०००-२७५-१३५००	--	--	--	१	१	१	३	३	९
४	गृहप्रमुख (वर्ग-ब)	७५००-२५०-१२०००	--	--	१	--	--	--	--	--	१
५	प्राथमिक पदविधर शिक्षक	७५००-२५०-१२०००	२	१	२	१	२	१	--	--	९
६	क्रीडा शिक्षक	६५००-२००-१०५००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
७	चित्रकला शिक्षक	६५००-२००-१०५००	--	--	१	--	--	--	--	--	१
८	स्त्री अधिक्षिका (पदवीधर)	५५००-१७५-९०००	१	--	--	--	--	--	--	--	१

९	वरिष्ठ लिपिक	५०००-१५०-८०००	--	--	--	१	--	--	--	--	१
१०	कनिष्ठ लिपिक नि-संगणक ऑपरेटर	४०००-१००-६०००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
११	प्रयोगशाळा सहाय्यक	३२००-८५-४९००	--	--	--	१	--	--	--	--	१
१२	स्टाफ नर्स	४०००-१००-६०००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
१३	पंप ऑपरेटर - नि - वायरमन	३०५०-७५-३९५०-८०-४५९०	१	--	--	--	--	--	--	--	१
१४	स्वंयंपाकी	२६१०-६०-२९१०-६५-३३००-७०-४०००	१	--	१	१	१	१	१	१	७
१५	मदतनीस	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१	१	--	--	--	--	--	--	२
१६	कामाठी	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१	--	--	१	१	--	--	--	३
१७	शिपाई	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१	--	--	--	१	--	--	--	२
१८	सफाईगार	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
१९	चौकीदार	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१	--	--	--	--	--	--	--	१
एकूण			**१४**	**२**	**५**	**७**	**६**	**३**	**४**	**४**	**४५**

या प्रमाणे ४ निवासी शाळांसाठी एकूण (४५ x ४) १८० कर्मचारी वर्गाची पदे निर्माण करावी लागतील.

परिशिष्ट-ब

सन २०००-२००१ यावर्षी एका निवासी शाळेत इयत्ता ५ वीच्या वर्गासाठी आवश्यक पदे, त्यांची वेतन श्रेणी आणि एकूण पदे यांचा तपशिल.

अ.क्र.	पदांचे नाव	वेतनश्रेणी	पदसंख्या
१	२	३	४
१	प्राचार्य (वर्ग-अ)	१००००-३२५-१५२००	१
२	प्रशिक्षित पदवीधर शिक्षक	७५००-२५०-१२०००	२
३	क्रीडा शिक्षक	६५००-२००-१०५००	१
४	स्त्री अधिक्षिका	५५००-१७५-९०००	१
५	कनिष्ठ लिपिक-नि-संगणक ऑपरेटर	४०००-१००-६०००	१
६	स्टाफ नर्स	४०००-१००-६०००	१
७	पंप ऑपरेटर-नि-वायरमन	३०५०-७५-३९५०-८०-४५९०	१
८	स्वयंपाकी	२६१०-६०-२९१०-६५-३३००-७०-४०००	१
९	मदतनीस	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१
१०	कामाठी	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१
११	शिपाई	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१
१२	सफाईगार	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१
१३	चौकीदार	२५५०-५५-२६६०-६०-३२००	१
		एकूण पदे	**१४**

या प्रमाणे ४ निवासी शाळांसाठी एकूण (१४ x ४) ५६ पदे.